

PRIVAT

SVEA

Update

#1 2022

Metaverse
för dummies

Cykeln räddningen
när bränslepriset skjuter i höjden

Rusta dig för tuffare tider
Goda rådén står som spön i backen

Skuldsatt?
Det finns
hjälp att få

Bästa tipsen för årets semester

SVERIGE ELLER MAURITIUS?

4 Metaverse för dummies

Metaverse för dummies	4
Rusta dig för tuffare tider	6
Experten om elpriserna – så ska du tänka framåt	8
Nu gäller det att hålla i plånboken	10
Bästa tipsen för året semester	12

Cykeln räddningen när bränslepriset skjuter i höjden	14
--	----

Skuldsatt? Det finns hjälp att få	16
-----------------------------------	----

Håll huvudet kallt när boräntorna stiger	18
--	----

16 Skuldsatt? Det finns hjälp att få

8 Experten om elpriserna – så ska du tänka framåt

14 Cykeln räddningen när bränslepriset skjuter i höjden

Bästa tipsen för årets semester 12

6 Rusta dig för tuffare tider

10 Nu gäller det att hålla i plånboken

Håll huvudet kallt när boräntorna stiger 18

Update utges av Svea Bank, Evenemangsgatan 31, 169 81 Solna
Telefon 08 735 90 00 Ansvarig utgivare och chefredaktör Ulf Callerström
E-post ulf.callerstrom@svea.com Texter Editor Media, Spoon, Svea Bank
Layout Jörgen Melin Foto Svea Bank, Adobe Stock m fl
Illustrationer Anna Windborne Webbida svea.com

Välkommen till verkligheten

Stramare tider stundar, det inser var och en som håller koll på elpriser, inflation och världsläget i stort. Men när jag läser affärspresen ser jag att det är ytterst få konsumenter som har börjat dra åt svängremmen. Titta bara på köerna till passpolisen och på Arlanda.

Efter två års pandemi är det mänskligt och logiskt att vilja resa. Alla som har behållit jobbet under de lugna åren – och det är faktiskt många – har kunnat spara en hel del pengar på uteblivna resor, kalas och shopping. Givetvis bränner pengarna i fickan, nu när gränserna har öppnats.

Tendensen att vilja höja sin konsumtion snarare än sänka den är inte bara svensk. Så ser det ut i stora delar av västvärlden. Till saken hör att arbetskraftsbrist råder i stort sett överallt. Företagen skriker efter folk. Oro för eventuell arbetslöshet känns långt borta.

Men kanske är det dags att tänka om?

I det här numret av Update ger vi en bild av det privat-ekonomiska läget. Den goda nyheten är att ekonomiska bedömare anser att svenska folket är väl rustat för högre priser och boräntor. Men varför bränna pengar i onödan? Vi har packat tidningen med goda råd om hur du kan sänka din elkonsumention och hur du ska tänka kring bundna räntor och elpriser. Du får också konkreta tips om hur du kan sänka dina kostnader generellt, så att du trots stigande prisnivå ändå kan spara en slant. Läs och begrunda – mitt råd är att vidta åtgärder redan nu, innan du är absolut tvungen. Det rustar dig för tuffare tider.

Ett sätt att sänka sina drivmedelskostnader är att börja cykla till jobbet, du som kan. Det förbättrar dessutom hälsan, vilket kan höja din löneintäkt. Om du slipper sjukskrivningar, menar jag. Fast glöm inte hjälmen. Nuförtiden kan arbetsgivare tillhandahålla förmånscykel.

Update Privat innehåller inte bara förmaningar. Missa inte reportaget om den nya tekniken Metaverse. Den gör att du kan förflytta dig mellan världar – utan att resa.

Trevlig
Sommar!

Lennart Ågren
Vd, Svea Bank

Metaverse för dum mies

Metaverse är modeordet som har hamnat på allas läppar.

Det är den kommande generationens internet, menar techbranschen, där vi kan förflytta oss virtuellt mellan olika världar. Men vad är metaverse och kommer det att bli verklighet?

När Facebook i mitten på förra året gick ut och sa att de byter namn till Meta och la fram sin framtidsvision om metaverse blev det en kapplöpning för techbolagen att positionera sig. Vi tog hjälp av techreportern Simon Campanello på Ny Teknik för att reda ut vad det egentligen handlar om.

– Visionen om ett 3D-internet har man kunnat läsa om i några år och det har kallats lite olika saker, bland annat Internet of Senses. Men när Mark Zuckerberg presenterade sin vision i somras var det som att öppna en fördämning, säger Simon Campanello.

Lika svårt att förklara metaverse som att förklara internet på 80-talet

I januari 2020 publicerade riskkapitalisten Matthew Ball ett försök till ett slags manifest där han försökte definiera begreppet metaverse. Han konstaterade något högrävat att det är lika svårt att förklara vad metaverse är som det vore att försöka förklara hur dagens internet är uppbyggt för någon som lever 1982. Det har sedan gått ganska snabbt från att metaverse har varit en ganska abstrakt framtidsvision till konkreta investeringar.

Så här förklarar Simon Campanello metaverse, när han ska göra det enkelt:

– Det är en serie sammankopplade VR-världar (virtual reality), där man integrerar med andra personer, genom att exempelvis spela spel, uppleva evenemang och där du och din avatar kan röra dig sömlöst mellan de olika metaverse-världarna. Tanken är att man ska kunna förflytta sig mellan världarna precis som man surfar mellan hemsidor i dag.

Metaverse kräver stora investeringar

Tittar man på Metas presentationer får man lätt en känsla av att det är något vi kliver in i imorgon.

– Men vad metaverse kommer att vara, hur det fungerar och vilka som kommer att bygga det är det fortfarande väldigt tidigt att sia om. För det kräver fortfarande väldigt stor teknikutveckling och stora investeringar för att det ska bli verklighet, säger Simon Campanello.

Det pågår ett arbete med att försöka bygga upp ett tekniskt ramverk. En slags standard, som man kan bygga sina världar på för att man ska kunna förflytta sig mellan exempelvis Metas och Microsofts metavärldar.

– Det här är en förutsättning för att det ska kunna bli så stort som man talar om, berättar Simon Campanello.

Den virtuella och verkliga världen ska kopplas ihop

Det metaverse man pratar om i dag ska också spilla över på verkliga världen, en förstärkt verklighet – augmented reality.

– Det kan till exempel vara att du står på Sergels torg i Stockholm, tar på dig ett par smarta glasögon och kan se en platsspecifik digitalutställning. Det du ser kan vara en stor digital skulptur som skymmer hela kulturhuset och som bara går att se om du är där på plats. Andra personer som också har smarta glasögon kan interagera med dig och vara en del av det du ser. Man kan också tänka sig att det finns en helt virtuell variant av det. Just där finns det största spannet för vad de olika techbolagen presenterar.

”Meta ger en optimistisk tidsplan”

Idag ser vi att flera bolag försöker positionera sig, som varför det de gör är relevant i ett metaverse.

– Men det man väntar på är att Microsoft, Meta, Nvidia och Epic Games ska ta nästa stora kliv framåt med sina platt-

Den virtuella

Metaverse idag

- Onlinespelet Fortnite är en slags metaverse-värld, även om vi inte upplever det genom VR är det samma grundprincip. Det är en social plattform där avатарer interagerar med varandra.
- Spelet Roblox har ett liknande upplägg, en portal för många olika typer av spel och sociala upplevelser. Där finns också den virtuella ekonomin där man köper och säljer virtuella prylar. Till exempel släppte den svenska artisten Zara Larsson en klädkollektion för avатарer i Roblox. Både Fortnite och Roblox är dock isolerade öar, vilket metaverse inte är tänkt att vara.

och verkliga världen ska kopplas ihop

”Tanken med metaverse är att man ska kunna förflytta sig mellan världarna precis som man surfar mellan hemsidor i dag.”
Simon Campanello

formar så att man börjar se vad det finns att bygga vidare på, säger Simon Campanello.

Det finns olika bud om när metaverse blir verklighet

– Jag tror att det är något som kommer att växa fram. Vi kommer snart att se fler applikationer där vi kan integrera i virtuella miljöer. De kommer sedan att byggas ut och få fler funktioner. Meta säger fem till tio år, men det tror jag är en optimistisk tidsplan. Vi kanske har någon slags variant av det då. Jag tror snarare att det handlar om perspektivet 10 till 20 år, om vi tänker att vi tar på oss ett par smarta glasögon och hoppar in i en metaverse-värld. Om jag får gissa, säger han.

Ska den som driver eller tänker starta företag redan nu börja förbereda sig för metaverse?

– Det är ingen panik, det kommer inte att ske imorgon. Däremot kommer det att dyka upp många nya möjligheter för ett

företag och olika affärsmodeller som kan vara svåra att se idag.

Simon Campanello drar en parallell med utvecklingen av mobiltelefonen.

– Att vi skulle kunna sitta på tunnelbanan och titta på film var en utveckling som var enkel att se i mobilens början, men det var svårare att förutse att det skulle ge upphov till företag som Uber eller Foodora som helt förändrade marknaden för transporttjänster och matleveranser. Den typen av nya möjligheter kommer så klart att dyka upp om ett metaverse blir verklighet i den stora omfattningen som techbolagen presenterar, säger han och tillägger:

– Det kan vara bra att börja fundera på vad man skulle göra i en sådan här miljö. Hur kan vi anpassa vår verksamhet och finns det nya möjligheter för oss i det här.

Rusta dig för tuffare tider

Svenskarna rustar sig för sämre ekonomiska tider och de goda råden för plånboken står som spön i backen. Vi har granskat dem och listar de bästa.

Illustration: Anna Windborne

Alla som har gjort en privatekonomisk budget behöver nu göra om den – och alla andra gör klokt i att börja nu. De faktorer som ställer till det är framför allt stigande räntor, samt höjda priser på energi, på mat och ja – på allt.

Det beror i sin tur på att inflationen är på uppgång för första gången på 20 år. Men allt är inte mörker. Inflationen höjer nämligen inte bara priserna, utan även lönerna. Just nu försöker politiker och Riksbanken dämpa förväntningarna på höjda löner, men det brukar inte fungera. Stiger priserna, då stiger också lönerna. Sämst är det ofta för pensionärerna, som ju inte har någon lön som kan höjas. Men eftersom det är valår har politikerna utlovat pensionshöjningar.

En annan inte helt negativ sak med inflationen är att den urholkar värdet på bostadslånen år för år. Inte så dumt för den som är nettolåntagare, alltså de flesta yngre som nyss har köpt bostad. Men balansen är viktig:

– Inflationen fungerar å ena sidan som en automatisk amortering av bolånet, då det reala värdet av lånet minskar. Å andra sidan leder den ökade inflationen till stigande boräntor. Så det gäller att lönerna ökar i proportion till inflationen om inte räntebetalningsförmågan ska urholkas, förklarade SBAB:s chefekonom Robert Boije i höstas.

Hur kan man då förbättra sin ekonomi?

Börja med att göra en översikt: Räkna ut vilka intäkter familjen har varje månad, det vill säga lön plus barnbidrag, eventuella andra bidrag och underhåll. Summera alla utgifter som räkningar, mat, kläder och aktiviteter. Ta hjälp av exempelvis Konsumentverkets budgetkalkyl.

Sedan är det dags att gå igenom vilka kostnader du kan ta bort eller sänka – och se om det finns utrymme för ett sparande.

Tips på hur du ska tänka kring kostnader

Förhandla med banken om din bostadsränta. Det kan vara klokt att binda lånen på olika tider, till exempel en del på två år och en del på tre år.

Jämför bolåneräntor – men titta inte bara på bankens listräntor, alltså den officiella prislstan. Leta på bankens hemsida efter snitträntor, som visar vad bankens kunder egentligen får i snitt – alltså efter förhandlingar. Det ger en fingervisning om vilken ränta du bör sikta på när du förhandlar.

Se över dina utgifter för strömningstjänster, mobil och medier. Något kan du säkert avvara. Om du säger upp en strömningstjänst på 200 kr i månaden, kan du ha sparat 25 000 kr på tio år om sparräntan är 1 procent. Använd de många kalkylatorer som finns på nätet och räkna själv!

Inför tillfälligt köpstopp. Det är effektivare än man tror att sluta köpa onödiga kaffe latte på stan, kläder och prylar, samt skjuta upp större inköp. Dels för att en del av dessa saker då aldrig kommer att köpas, dels för att du vänjer dig av med impulsköp.

Men dra ner på kostnaderna är inte allt. Det gäller att spara också.

Tips på hur du ska tänka kring sparande

Pengar du har på börsen ska sparas långsiktigt. Låt dem stå kvar även i tider av turbulens. När börsen har gått ner är det bättre att köpa än att sälja. Tänk på att även obligations- och räntefonder kan gå ner när det är oroligt.

Sprid riskerna i ditt aktiesparande. Minst hälften bör ligga i utländska aktier och fonder, säger placeringsstrategen Mats Nyman till DI.

Ha en del av sparandet på konton som ger ränta. Minimera beloppet på lönekontot, som ofta är räntelöst.

Amortera på bostadslånet. Det är en form av sparande som lånar sig när räntorna stiger.

Tänk på att försöka spara någorlunda jämnt mellan.

En joker i leken är skatten på ISK-konton, alltså en sparform där man kan köpa och sälja inom kontot utan att det leder till reavinstskatt. I stället betalar spararen en schablonskatt på sitt innehav varje år. Schablonskatten bygger på statslåneräntan – och den är på väg upp. Men eftersom det är valår är det nu många politiker som vill mildra den skattehöjningen genom att ändra beräkningsgrunden.

Experten om elpriserna – så ska du tänka framåt

För de flesta kom de höga elpriserna som en chock. Men som plåster på såren brukar priserna historiskt sett gå ned mot våren. Samtidigt är nedgången osäker då vädrets makter och elpriserna i övriga Europa har stor påverkan på elpriset.

7 SMARTA ELTIPS

1 Bor du i hus är uppvärmningen en elbov. Många gillar att ha 23–24 grader hemma, men drar du ned det till 20 grader finns det mycket att spara.

2 Bor du i lägenhet är apparaterna de största elbovarna, som en gammal kyl och frys eller spis. Vilket även en husägare bör se över.

3 Att tvätta på kvällen eller natten är lönsamt först om du har ett elavtal eller nätavtal där du har ett lägre pris på natten. Om du inte har det spelar det ingen roll vilken tid på dygnet du tvättar. Den enda aspekten i det är att vara snäll mot belastningen på nätet som är mycket högre dagtid.

4 Bor du i hus: kalibrera ditt system så att du inte har det för varmt på natten. Ha lägre temperatur i rum som du inte så ofta är i.

5 Duscha inte för länge, speciellt om du gillar att duscha varmt.

6 De flesta kommuner har en energirådgivare där du kan få specifika råd om hur du kan få ett mer energisnålt leverne.

7 Din elleverantör och nätbolag har data på din elanvändning där du kan se hur din elförbrukning är. Vissa bolag kan redovisa timme för timme, dag för dag eller vecka för vecka.

"Jag önskar att fler skulle vara aktiva, för man kan tjäna rätt mycket pengar på det. Det är lönsamt."

Ann-Catrin Dahlbom

andra mätinstrument som kan kopplas in. Kontakta din leverantör för att se vad de har för olika hjälpmedel för att få en bild av din elförbrukning.

Vet du med dig att du inte vill engagera dig i elprisernas hoppande är det bättre att binda sitt elpris, anser Ann-Catrin Dahlbom. Det man ändå bör göra är att hålla ett öga på priserna under våren för att kunna skriva ett längre avtal för att sedan inte behöva engagera sig igen förrän avtalet är på väg att ta slut.

– Blir det en jättefin och varm vår behöver det inte gå åt så mycket energi där hemma. Och då kommer priserna också att vara lägre.

Viktigt att tänka på om du vill byta elleverantör

Kolla så att du inte har någon bindningstid kvar. Har du ett gällande avtal kan du inte byta förrän det löper ut. Säg upp det gamla avtalet i tid och börja också att jämföra i god tid innan så du är redo att skriva ett nytt avtal när det gamla går ut. Det finns flera sajter där du enkelt kan jämföra priser från olika leverantörer och där du även får hjälp med att byta leverantör.

På vintern är elpriserna högre över lag för att vi förbrukar mer för att hålla värmen och lysa upp våra boenden i mörkret. Men i år tillkom det också andra faktorer som har gjort att priserna skjutit i höjden; mycket kallt väder – med isbeläggningar i flera stora älvar som följd – mindre blåst och höga elpriser i övriga Europa, som vi har blivit alltmer sammankopplade med, har bidragit.

– Vi är mer väderberoende i elproduktionen än vad vi har varit tidigare. Det är mindre planerbar kraft, och som det ser ut nu kommer priserna att fluktuera ganska kraftigt ett tag fram över, säger Ann-Catrin Dahlbom på Elskling.se, en sajt som hjälper konsumenter och företag att jämföra olika elavtal.

Sverige är indelat i fyra elområden. Överföringskapaciteten mellan områdena är begränsad, vilket också påverkar priset.

– Det är till exempel mycket elproduktion uppe i norra Sverige och som kan överföras till de södra delarna av landet. När trycket i överföringen ökar under vissa perioder, som nu under vintern, kan man inte överföra tillräckliga mängder energi och då blir det också tydliga prisskillnader mellan de olika områdena.

För de flesta konsumenter kom de kraftiga prishöjningarna oväntat. Men har man kunnat förutse att priserna skulle skena?

– Jag tror att de inom branschen har haft tankarna på att det kunde ske. Också med tanke på att vi har lagt ned kärnkraftverk, går mot mer förnybar energi och att vi blir mer väderberoende. Att det skulle få en påverkan på priset förstod man nog men inte så mycket och så kraftigt tror jag, säger Ann-Catrin Dahlbom.

Är det värt, trots att priserna är så höga, att se om en annan leverantör kan ge mig ett bättre pris?

– Det är alltid bra att jämföra, oavsett om priserna är höga eller låga. Men tyvärr är det få konsumenter som byter leverantör. Jag önskar att fler skulle vara aktiva, för man kan tjäna rätt mycket pengar på det. Det är lönsamt.

När vintern är över och solen och värmen kommer brukar det historiskt sett vara ett lägre pris.

– Då kan det absolut vara en bra tid att teckna ett fastprisavtal, det vill säga om elhandlarna väljer att följa med en eventuell prisnedgång. För det kan också vara så att elhandlarna tar höjd för att även de kommer att behöva köpa el till högre priser, så det kanske inte sjunker så lågt som det brukar göra. Jag tror dock att det finns bättre möjligheter att få ett bättre fastprisavtal till våren. Men det är ändå inte säkert. Det kan ju hända något, som att det blir en väldigt kall vår, slutar att blåsa eller att någon produktionskälla får problem – då kommer priserna troligen att gå upp, säger Ann-Catrin Dahlbom.

Vilken risknivå kan du hantera

Det man ska fundera på som konsument är vilken risknivå man kan hantera. Ska man ligga på rörligt, då får man vara beredd på att det kan svänga och vara väldigt höga priser under vissa månader. Medan andra månader kan det vara lågt, kanske till och med under än om man hade tecknat ett fastprisavtal. – Sett på ett helt år kanske man kan vara nöjd med ett fastprisavtal, då vet du vad du ska betala och riskerar inte att få de där väldigt höga kostnaderna vissa månader.

Är du väldigt intresserad och kan påverka din uppvärmning på ditt boende, och dessutom tycker om har koll på marknaden, så kan det vara lönsamt att ha ett så kallat timprisavtal.

– Då kan du följa elbörsen timme för timme och styra din el-användning till de tider då det är billigare. Det kräver förstås en del engagemang och planering om vad och när man gör i sitt hem under dygnets alla timmar som kostar el. Här finns absolut pengar att tjäna, se över hur din elanvändning ser ut fördelat på de olika timmarna för att veta om de passar dig.

Kolla in vilka appar som kan hjälpa dig

Vill du få koll på när och hur mycket el du förbrukar under olika perioder erbjuder de flesta leverantörer olika hjälpmedel som till exempel en app eller redovisningar på deras hemsida, eller

Nu gäller det att hålla i plånboken

De ekonomiska utsikterna förändras just nu snabbt. Då gäller det att ha koll på pengarna och hålla i plånboken. Här är de fördyringar du kan räkna med under resten av året.

I ngen har väl missat att inflationen är tillbaka. Det betyder i klartext att du får mindre för pengarna. Många bedömare tror nu att konsumenterna kommer att lägga om sina vanor för att möta prishöjningarna. Det tror till exempel konsultbolaget McKinsey. En undersökning bolaget har låtit göra under våren i Europa visar att 90 procent av konsumenterna redan har känt av prishöjningar, och börjat leta efter billigare varor – framför allt i mataffären. Exempel på varor som nu ökar i försäljning är de stora kedjornas egna märken.

Flera faktorer driver på inflationen: Klimatomställningen, kvardröjande covid-effekter i Asien som skapar transportproblem, brist på komponenter till industrin och kriget i Ukraina är några av dem. Energiförbrukningen drivs upp både av omställningen till hållbara energislag och av världens blockad av rysk gas och olja.

Vad är det som blir dyrare, förutom elräkningen och räntorna?

► Maten

Jordbruket kräver mycket energi, vilket gör det dyrare att producera livsmedel i alla länder. Men Ryssland blockerar Ukrainas export på grund av kriget, vilket skapar brist på vissa livsmedel. Ukraina är världens största producent av solrosolja, vilket får stora konsekvenser för exempelvis den italienska matexporten. Grönsaker, fiskprodukter, oliver – allt är inlagt i solrosolja från Ukraina.

Den ukrainska svartjorden är bland de bördigaste i världen och här produceras en stor del av världens spannmål: Korn, vete, majs och soja. Men man odlar också potatis, sockerbetor och grönsaker. Nervositeten på spannmålsmarknaden har redan lett till prisrekord för vete. Sverige är visserligen självförsörjande på spannmål och socker, men när världsmarknadspriset stiger, stiger det även i Sverige.

Enligt Dagens Nyheter har priset på honungsmelon, kaffe, tomater och färsk

lax redan stigit med mellan 28 och 39 procent sedan 2021. Totalt räknar Carl Eckerdal, chefsekonom på Livsmedelsföretagen med en prisuppgång på livsmedel på över 7 procent i år. Ett gott råd är att sluta slänga kaffeslantar och bara brygga så mycket som du vill dricka – inte mer.

► Kakel

Du kanske tror att kakel tillverkas i länder som Italien, Spanien och Portugal. Och det är helt rätt, men produktionen är energikrävande och framför allt Italien lider av stigande gaspriser. Dessutom utgörs råvaran till kakelplattorna av vit lera – som kommer från, just det, Ukraina. 2021 importerade Italien över 100 000 ton vit lera från Ukraina. Nu måste man hitta andra leverantörer. Kakelbristen drabbar alla som funderar på – eller måste – bygga om sina badrum.

I mitten av maj föreslog EU-kommissionen en rad åtgärder för att hjälpa Ukraina exportera sina produkter trots de ryska blockaderna, som betraktas som olagliga. Hur snabbt det kan gå vet man inte.

► Kläder

Bomull är en annan råvara som nått rekord efter en prisuppgång på 40 procent sedan september 2021. Cecilia Tall, generalsekreterare för Branschorganisationen Teko uppger för Ekot att det kan leda till prishöjningar på kläder i höst på upp till 20 procent. Samma bedömning gör Svensk Handel. Många faktorer spelar in, inte bara kriget i Ukraina. Här handlar det om att bomullsodlingarna drabbats av väderbakslag, om allmänt stigande energipriser och leveransproblem på grund av pandemin.

Som tur är lär det dröja länge innan svenskarna behöver köpa nya kläder. Enligt tidningen Elle har svenskarna Nordens fullaste garderober. Nio av tio uppger att de har för mycket kläder. Myrorna uppger att svenskar trots

platsbristen köper 50 nya plagg per år i snitt och på miljönär.se kan man läsa att 72 procent av svenskarna köper kläder de egentligen inte behöver.

► Elbilar

Inte nog med att väntetiden för en ny elbil nu kan bli upp till ett år, priserna på bilarna väntas stiga rejält. Enligt en kartläggning som tidningen Vi Bilägare

gas för produktionen. Stryps den ryska gasen kan importen minska, och det kan uppstå brister, varnar Jani Sillanpää i Dagens Industri. Och när utbudet minskar – då stiger priset.

En förmildrande omständighet i ekonomin är att svenskarna har det relativt gott ekonomiskt ställt. Reallönerna har stigit åtskilliga år i rad, och under pandemin kunde många spara en rejäl slant när semesterplaner, bröllop och dyra restaurangbesök fick ställas in. Men sparpengar vill man gärna behålla, så när priserna stiger är det

och Riksbank manar till återhållsamhet – om lönerna stiger mycket ger det ytterligare bränsle till inflationsbrasan och det bildas en ond cirkel. Enligt tidningen Arbetets beräkningar, som bygger på Konjunkturinstitutets inflationsprognos och löneförhandlingsläget, riskerar en undersköterska rentav att få se sin köpkraft minska med 767 kronor i månaden och en elektriker kan förlora 850 kronor i köpkraft.

– Under lång tid slöts avtal i tron att inflationen skulle bli 2 procent, och när den inte blev det steg reallönerna

reseavdrag för dem som pendlar till arbetet. Men många ekonomer bedömer att det är ohållbart att fortsätta på den vägen, eftersom man då ökar efterfrågan i ekonomin – vilket i sin tur höjer inflationen, och så måste Riksbanken höja räntorna ännu mer.

► Kompensation för hyreshöjningar

När räntorna stiger väntas fastighetsvärdarna höja hyrorna, och Hyresgästföreningen har krävt statlig kompensation för det. Argumentet är att andra

Matpriserna stiger vilket blir kännbart för många.

har gjort, kan hela elbilsbonusen på 70 000 kronor ätas upp av prishöjningar.

► Toapapper

Hamstrandet i början av pandemin var helt onödigt, men nu kan det bli brist på riktigt. Det säger i alla fall Jani Sillanpää, Sverigechef på Metsä Tissue, som är en av Europas största tillverkare av hygienpapper. Skandinavien importerar cirka 40 procent av sitt mjukpapper från Centraleuropa, som är beroende av rysk

naturligt att titta på inkomsterna. Kan de höjas? Det är högst oklart, men här är möjligheterna:

► Högre lön

Hösten 2020 slöt de stora fackliga organisationerna avtal med arbetsgivarna som löper till 2023, i en del fall till 2024. Förhandlingar har redan dragit i gång, men som löntagare finns ingen anledning att vara alltför optimistisk. Inte bara arbetsgivare utan även politiker

i många år mer än väntat. Nu blir det lägre reallöneökningar och det får vi acceptera, sade Lars Heikensten, ordförande i Finanspolitiska rådet och tidigare riksbankschef i Ekots lördagsintervju i maj.

► Statliga kompensationer

Staten har redan betalat ut kompensation till medborgarna för högre elpriser samt sänkt skatten på drivmedel. Regeringen har också föreslagit höjda

sektorer fått kompensation. Men utspelet har redan fått mycket kritik, eftersom det finns en risk att inflationen förvärras.

Däremot förordar både Lars Heikensten och andra bedömare, som fastighetsekonomen Bo Söderberg på KTH, riktade stöd till personer som verkligen behöver för att undvika kaos i samhället.

Bästa tipsen för årets semester

Äntligen semester! Efter pandemin öppnar sig nya möjligheter. Många har dessutom pengar i plånboken efter två års inställda resor, andra vill spara för sämre tider. Här är några sätt att tänka.

Hemestra känns inte längre lockande för alla. För många är det nu naturligt att planera för att åka utomlands – gärna långt. Världens mest kända resehandbok Lonely Planet har listat de bästa resmålen 2022. Listan toppas av Cooköarna, som ligger utanför Nya Zeeland. Inte precis nästgårds. Men på andra plats kommer Norge, och dit är det inte så långt. Övriga resmål på Lonely Planets topp 10-lista är avlägsna för en svensk: Mauritius, Nepal och Oman för att nämna några. Det enda europeiska resmålet på listan förutom Norge är Slovenien.

Hotellbokningssajten Booking.com har undersökt vilka resmål som deras kunder är mest intresserade av. 47 procent har då svarat att de vill åka någonstans som andra inte har hört talas om, och de håller sina resplaner hemliga för vänner och bekanta. Genom att titta på bokningstrenderna har Booking.com listat åtta heta resmål, de flesta oväntade. Listan toppas av Atlanta i USA, Taichung i Taiwan och Gramado i Brasilien. Men på listan finns också europeiska städer som Llandudno i Wales ("viktorsansk pärla") och Montpellier i franska Camargue, känt för sina rosa flamingor, svarta tjurar och vita hästar.

För det finns skäl att avstå från långresan. Klimatproblematiken är ett, dyra biljetter på grund av höjda bränslepriser och svag krona ett annat. Ett tredje är alla olyckskorpar som kraxar om att en allmän ekonomisk kris kan vara i annalkande. Den som tänker så väljer en billigare semester.

Som vad?

Varför inte återkomma till Europa. En liten världsdel jämfört med övriga, men här finns å andra sidan allt man kan önska sig. Slovenien, påpekar Lonely Planet, är ett perfekt turistmål som oförtjänt hamnat i skymundan av

Italien, Grekland och Kroatien.

Här finns både berg, sjöar och vackra städer. Och sajten Metromode.se har listat de vackraste resmålen i Frankrike, som inkluderar okända orter som sagostaden Rocamadour som ligger tre timmar med bil inåt landet från Bordeaux och dramatiskt vackra Gorges du Verdon nordost om Marseille.

Eftersom flygskam är ett ord som har återkommit i svenska språket efter att ha varit borta under pandemin, riktas intresset mot tågresor. Problemet är att det ofta är dyrare än att flyga. Men ett ekonomiskt sätt är att köpa interrailkort, som numera finns för resenärer i alla åldrar. Det finns en hel rad olika kort att välja på, beroende på hur länge du ska vara borta och hur många resdagar du planerar under bortovaren. En bra sajt att besöka för mer info är Europarunt.se, som har samarbete med SJ. Där kan du hitta allt från biljetter till konkret information och reseberättelser från verkligheten. Ett tips är att planera din resa utifrån fem olika nav i Europa: Hamburg, Berlin, Paris, München och Wien. En sak att tänka på för utlandsresenären är att den svenska kronan är svag, vilket innebär att allt blir dyrare utomlands. I april kostade 1 dollar 9:54 och 1 euro 10:32 kronor. Det ska jämföras med 8:48 respektive 10:16 ett år tidigare (snitt enligt Riksbanken). Det är notoriskt svårt att förutse valutaförändringar, men ingen ekonomisk bedömare tycks tro på att kronan är på väg att stärkas inom kort.

Alla vill inte resa utomlands

Särskilt inte på sommaren. Klimatförändringarna har redan gjort vissa delar av Sydeuropa ordentligt heta sommartid och gillar man inte värme kan det vara bättre att hålla sig till Sverige. Svenska Hotels.com har listat de budgetmässigt bästa resmålen i landet

och listan toppas av Gotland, därefter kommer Umeå och Helsingborg. Men eftersom Gotland är ett av Sveriges största turistmål kan det vara bättre att rikta ögonen mot nummer 4 på listan: Blekinge. Här finns både skärgårdsliv och sjöar och en hel del pittoreska och billiga resmål och aktiviteter. Ronneby Brunn har ett utmärkt spa, bra fiskervatten finns i sjön Halen och Trollakyrka bjuder på en spännande skogsupplevelse – helt gratis.

Men det finns nackdelar även med att resa i Sverige, särskilt för dig som tänkt köra bil. Drivmedelspriserna fortsätter att stiga, och en stor del av det som man förr kunde lägga på hotell och restaurang måste nu läggas på bensin eller diesel. Enligt Tanka.se har priset på 95-oktanig bensin stigit med 38 procent mellan 25 maj 2021 och 25 maj 2022. Köra bil långa sträckor på enbart el har också sina begränsningar med tanke på bristen på laddstolpar. Visitas, branschorganisationen för hotell och restaurang, räknar också med högre priser i år jämfört med tidigare. Enligt Visitas chefsekonom Thomas Jakobsson kommer många restauranger att tvingas höja sina priser före semestrarna, på grund av högre inköpspriser. I december 2021 var restaurangernas inköpspriser 9 procent högre än ett år tidigare, i mars 2022 låg de 15 procent högre, uppger han för Dagens Industri. Även hotellpriserna väntas stiga, men främst beroende på att de kommer tillbaka till normalnivåer efter pandemin.

Stugor i överflöd

Stugor kommer troligen att finnas att hyra, eventuellt i överflöd. Under pandemiåren köpte svenskarna fritidshus som aldrig förr och priserna sköt i höj-

den. Det är lätt att tänka sig att en del av deras ägare kommer att vilja hyra ut medan de själva sticker utomlands. Tänk på att använda professionella uthyrare eller vända dig till officiella turistbyråer för att undvika att bli lurad.

Eftersom många vill semestra extra billigt kan 2022 bli det år då bostadsbyte åter blir trendigt. Det vill säga att du byter bostad med någon i Sverige eller i ett annat land under semestern och bor gratis mot att den familjen flyttar in i din bostad. Två stora sajter hjälper dig, Intervac-Home Exchange och Love Home Swap. Det kostar visserligen en slant att bli medlem där, med många tycker det är säkrare än att använda Facebook-grupper eller hyra via Airbnb.

Förslag på användbara sajter:

europarunt.se/

Hjälper dig att köpa interrailkort och planera resan.

www.nar-och-vart.se/budget/sverige/

Hjälper dig göra en budget.

lovehomeswap.com

se.intervac-homeexchange.com/

ssf-turist.se/

Förmedlar stugor och utgör mellanhand mellan uthyrare och hyresgäst.

tanka.se/

Drivs av Volvo Renault och berättar om var du kan tanka både bensin- och elbilen, vad det kostar samt hur du kan sänka kostnaden.

svenskaturistforeningen.se/

sv.hotels.com/go/sverige/basta-aktiviteterna-sommar-blekinge

Cykeln räddningen

när bränslepriset skjuter i höjden

SVEA

Illustration: Anna Windborne

Drivmedelspriserna har chockhöjts. Den billiga cykeln är åter räddningen för många. Sedan första januari i år kan du dessutom få en skattelättnad på förmånscykel av din arbetsgivare. Ett sätt att spara på dina egna utgifter och dessutom ett plus för både kropp och själ.

”Välj en cykel som är gjord för ändamålet, istället för hur den ser ut.”

Johan Lindgren

Många behöver pendla kanske upp till 3–4 mil till jobbet. Och nu när drivmedelspriserna har skjutit i höjden känns det förmodligen bättre att låta bilen stå och ta cykeln i stället. Men vilken modell ska du välja och vad du ska tänka på när du köper cykel?

Johan Lindgren från Biketown tipsar både om cyklar och ekonomiska lösningar för att införskaffa en bra pendlingshoj.

Vilken cykel ska man välja?

– Ska du cykla fram och tillbaka till jobbet ska du antingen välja en elcykel eller en hybridcykel. En hybridcykel är en snabbare och lite sportigare cykel. Den rullar lätt och har flera växlar. Den går att utrusta med det du behöver som exempelvis pakethållare, hjulskärmar och cykelväskor.

Det kanske är ett stort steg att börja pendla längre sträckor med en vanlig cykel. Med elcykeln vågar du kanske ta steget, det är också ett fullvärdigt sätt att ersätta en kortare sträcka där du annars tar bilen, tycker Johan Lindgren.

Förmånligen modeller

Det viktiga när du köper cykel är att se till dina behov. Vad ska du ha cykeln till och vad behöver du ha med dig?

– Det finns så många olika typer av cyklar. Välj en cykel som är gjord för ändamålet, i stället för hur den ser ut. De flesta cyklar har ett grundutförande som du kan utrusta med tillbehör så att det passar ditt ändamål. Har du en budget bör också tillbehören vara inräknade.

Se framförallt på helheten innan du bestämmer dig; Har du rätt kläder, bra och skön hjälm och rätt skor. Det påverkar cykelupplevelsen, kanske mer än vilken cykelmodell du väljer, menar Johan Lindgren.

– Vi bor i ett land där vädret svänger både snabbt och ofta under året och dagarna. Utrustning kostar, men jämför du med drivmedelspriserna idag blir det inte så dyrt.

Skydda din cykel

Det är alltid bra att köpa begagnat, men håll koll på hur skicket är. För det kan tillkomma kostnader, som byte av

kedja, växlar och andra slitna delar som vajrar och höljen, som kan dra i väg kostnadsmässigt.

Cyklar är stöldbärliga. Se till att ha ett godkänt lås, det vill säga märkt och godkänt av Stöldskyddsföreningen, SSF. Det kräver försäkringsbolaget om du ska få ersättning om den blir stulen.

– Men ska du verkligen skydda dig från att cykeln stjåls ska du låsa fast cykeln i ett fast föremål, som ett cykelstall, stolpe eller dylikt. Det finns flera varianter av lås att välja mellan, säger Johan Lindgren.

Förmånscykel

Att leasa eller långtidshyra en cykel är inte möjligt idag. Inte heller går det att köpa cykel för företagets friskvårdsbidrag. Men det finns alternativ om du inte vill eller kan köpa kontant. Det ena är att ta ett lån och delbetala, ofta har du möjligheten att välja längden på avbetalningsplanen. Det andra är att du kan få en förmånscykel via din arbetsgivare. Och från och med den 1 januari i år kan du dessutom få en skattelättnad. Johan Lindgren förklarar:

– Som anställd betalar du för cykeln genom ett månatligt avdrag på din bruttolön. Du beskattas först om förmånsvärdet överstiger 3 000 kronor per år. Det motsvarar en cykel som kostar 22 000 kronor.

Kostnadsexempel förmånscykel

Förmånscykel gäller alla typer av cyklar som pendlingscyklar, tävlingscyklar, MTB, elcyklar, lådcyklar och hybrider med flera. Här har Johan Lindgren från Biketown gjort ett kostnadsexempel på förmånscykel. Den faktiska månadskostnaden beror sedan på skattesatsen samt det avtal arbetsgivaren har med cykelleverantören.

Exempel:

Cykelns butikspris 13 000 kr
Marginalskatt 33%
Månadskostnad 187 kr
Total betalning under 36 månader, 6 732 kronor. Det är en besparing på 4 897 kronor baserat på butikspriset.

Detta är tjänstecykel

Definitionen av en tjänstecykel är en cykel som köps in av företaget för att användas av anställda eller företagets kunder. Cykeln kan endast användas i tjänsten, aldrig privat (till skillnad från förmånscykel). Den ska förvaras på företaget när den inte används. I och med att den aldrig nyttjas privat förmånsbeskattas den inte, ej heller blir det några arbetsgivaravgifter. Läs mer på skatteverket.se.

Detta är förmånscykel

Förmån av cykel som tillhandahålls av arbetsgivaren ska under vissa förutsättningar bara tas upp till den del värdet av förmånen överstiger 3 000 kr per beskattningsår. Om förmånsvärdet överstiger 3 000 kr ska det överskjutande beloppet beskattas. Innan du/ni bestämmer er för en förmånscykel läs mer på skatteverket.se.

SKULDSATT?

Det finns hjälp att få

Får du en klump i magen när betalningspåminnelser eller krav från Kronofogden dimper ner i brevlådan? Då är det dags att sluta stoppa huvudet i sanden – och ta itu med din ekonomi.

Vi har tagit fram en tjänst för kunder som har hamnat i ekonomiska svårigheter med stora skulder, dyra lån och betalningsmärkningar, säger Caroline Olsson, ansvarig för tjänsten skuldfinansiering på Svea Bank.

Det är många som skäms över att de har en dålig privatekonomi. Men det finns hjälp att få och du är inte ensam. I dag har nästan en halv miljon svenskar betalningsanmärkningar. Det viktigaste är att du bestämmer dig för att sluta ignorera skuldberget – och ta itu med din ekonomi.

– Har du många kreditförfrågningar, dyra skulder och smålån kan du få hjälp av oss att samla dem till ett enda lån, vilket sänker din månadskostnad. Vi hjälper även personer som är tungt skuldsatta att slippa hamna hos Kronofogden, säger Caroline Olsson, ansvarig för tjänsten skuldfinansiering på Svea Bank.

Personlig rådgivare

När du ansöker om skuldfinansiering hos Svea Bank får du en personlig rådgivare som gör en grundlig genomgång av din ekonomiska situation för att hitta en lösning som passar just dig.

– Vi kontaktar sedan dina långivare för att få lösenuppgifter. När det är möjligt ackordsförhandlar vi för att få ner skuldbeloppet. Vi erbjuder dig sedan ett nytt lån som vi använder för att lösa skulderna åt dig, säger Caroline Olsson.

Till skillnad från många andra långivare hjälper Svea Bank även till med att lösa skulder till Kronofogden.

– Vi är med dig hela vägen. Även efter att ditt lån är utbetalat finns våra rådgivare tillgängliga för att svara på dina frågor och funderingar, säger Caroline Olsson och berättar att de brinner för att hjälpa människor som har hamnat i en svår ekonomisk situation.

Unik tjänst

Det finns andra kreditinstitut som erbjuder liknande tjänster, men skillnaden är att de flesta enbart erbjuder saneringslån till dem som äger en bostadsrätt eller en villa.

– De flesta som kontaktar oss äger inte sitt boende. Vi tycker att det är viktigt att ge alla en chans, men naturligtvis måste det finnas en återbetalningsförmåga, säger Caroline Olsson.

Det kan kännas tungt när påminnelserna hopar sig men det finns hjälp att få.

Håll huvudet kallt när boräntorna stiger

När räntorna är på väg upp gäller det att hålla huvudet kallt – och räkna. De flesta svenskar kommer att ha råd med högre boendekostnader, men utan koll är det risk att din budget spricker.

Just nu kan man inte öppna en nyhetsapp utan att artiklar om stigande räntor och fallande huspriser slår emot en. Den som är van att bolåneräntan ligger under 2 procent kan bli skräckslagen vid tanken på att den kan sticka upp till 4 procent – det är dit många bedömare tror att den är på väg. Och den som nyss köpt ett hus och belånat det till 85 procent, kanske skräms av att huspriserna kan sjunka med upp till 35 procent, som Finansinspektionens chefsekonom Henrik Braconier varnat för i Dagens Industri.

Det som driver räntorna upp just nu är inflationen, som inte har varit så

här hög sedan 1992 då kronan föll. Det berodde i sin tur på en aldrig förr skådad fastighets- och finanskris som delvis framkallades av politiska beslut under 80-talet. Efter det fick Riksbanken ett huvuduppdrag: Håll inflationen på runt 2 procent.

Riksbankens viktigaste vapen för att bekämpa inflation är styrräntan. Stiger inflationen, höjer man styrräntan, och då följer andra räntor – som bolåneräntan. Inflationbekämpningen gick nästan för bra under många år, så Riksbanken har mest ägnat sig åt att sänka räntan, ända ner till 0 och till och med under det, för att få tillbaka lite

inflation.

Men nu har det hänt något. Klimatställningen och kriget i Ukraina är två viktiga faktorer som har drivit upp priser på energi. Dessutom har pandemin orsakat stora brister i näringslivet, bland annat inom varuförsörjningen och i transportsektorn. Är det brist på något, stiger priset. I skrivande stund är inflationstakten 4,5 procent, mer än dubbelt så högt som Riksbankens inflationsmål.

Nu har Riksbanken höjt styrräntan

Så nu har Riksbanken höjt styrräntan till 0,25 procent och boräntorna kommer att följa med. Fast i själva verket började många banker höja sina bolåneräntor redan i vintras, en del har hunnit med flera höjningar. Många har nu rörliga räntor som ligger väl över 2 procent, och den som vill binda sin bolåneränta på tre år möts nu av ett listpris på 3 procent och över det. Listpriset på räntor bundna i 10 år närmar sig 4 procent. Men tänk på att listpris och snittpris är två olika saker. Listpriset är bankens officiella prislista, medan snittpriset visar vad bolånekunder egentligen betalar – efter att de har prutat på räntan.

Finansinspektionens chef Erik Thedén är pessimistisk inför boränteläget framöver. I en intervju i DI tror han att de rörliga boräntorna kommer att nå 4 procent redan om två år. Något att tänka på för den som är orolig – det kan vara värt att binda redan nu.

Har vi råd med högre ränta?

Har svenskarna råd med så pass stora boräntehöjningar? Det kan ju handla om en fördubbling av räntekostnaderna på bara några år. Samtidigt som priserna på el och mat också stiger. Och allt annat man vill köpa, eftersom varu- och transportkrisen inte ser ut att ge med sig.

Svenska hushåll har råd. Det bedömer i alla fall SBAB:s boendeekonom Claudia Wörmann.

– Ja, det skulle jag säga. Här tjänar kalkylräntan, som ligger på 6 procent sitt syfte, säger hon.

Kalkylräntan är det som bankerna använder för att avgöra om en person har råd med ett lån. Även när räntorna ligger på 1–2 procent, kräver bankerna att låntagarna ska ha råd med 5–6 procent. Det har retat många unga förstagångs köpare som inte kunnat föreställa sig att räntorna skulle kunna stiga till dessa höjder. Men nu har de alltså marginal i sina ekonomier.

– Många som har bott i sin bostad ett tag har hunnit amortera en del, så deras skulder har minskat. Dessutom ledde pandemin till att många kunde spara rekordmycket, vilket också har gett marginaler att klara en räntehöjning, säger Claudia Wörmann.

Räkna på hur hög ränta du klarar

Men hon förstår att många är oroliga eftersom räntorna har varit låga så länge. Hennes råd är att ta reda på hur du klarar en högre ränta, och agera efter det.

– Inser du att smärtgränsen snart är nådd, då kan du fundera över att binda räntan, säger hon.

Det är bara att ta fram datorn och börja räkna. Enklast är att använda någon av alla boräntekalkyler som finns på nätet, till exempel Konsumenternas.

Ett annat orosmoment kan vara vad som händer om villapriserna plötsligt sjunker drastiskt. Under 90-talskrisens dramatik rasade de 30 procent enligt boupplýsningen.se. Och nu talar Finansinspektionen om en fallhöjd på 35 procent.

”Inser du att smärtgränsen snart är nådd, då kan du fundera över att binda räntan.”

Claudia Wörmann

Så här har chefsekonomen Henrik Braconier räknat:

- En ränteuppgång på 1,5 procentenheter skulle sänka bostadspriserna med cirka 10 procent.
- En elprisuppgång på 150 procent jämfört med hösten 2021 skulle sänka bostadspriserna med ytterligare 10 procent.
- Om bostadspriserna (som trycktes upp under pandemin) skulle gå tillbaka till hur de var före skulle de sjunka 15 procent till.

Vad händer då om den bostad man har belånat plötsligt har ett marknadsvärde som understiger lånet?

– Det händer ingenting. Men märker du att du får problem att betala så ska du direkt ta kontakt med den du har lånat pengar av. Alla är måna om att hitta en individuell lösning ifall problem uppstår. Ta kontakt i god tid, säger Claudia Wörmann.

svea.com

SVEA

Solna
SE-169 81 Solna
Sverige

Evenemangsgatan 31
Tel: +46 8 735 90 00
Fax: +46 8 735 42 09

Göteborg
Box 2149
SE-403 13 Göteborg
Sverige

Otterhälllegatan 12 B
Tel: +46 31 17 25 45
Fax: +46 31 711 18 16

Åseda
Box 116
SE-364 21 Åseda
Sverige

Sveavägen 1
Tel: +46 8 735 90 00
Fax: +46 474 716 68

Svea Bank AB (publ)
svea.com
info@svea.com

Org. nr: 556158-7634
Säte: Stockholm

Följ oss i sociala media

